

Spetsiaalne fond

ENSV
Riiklik Raamatukogu

SP 1739

MIILANG

V/VI

KEVADTALVEL

MCMXXXI

HUGO TREFFNERI GÜMNAASIUMI ÕPILASKONNA VÄLJAANNE

Saateks.

On möödunud maailmasõja hävitusvoogude ajaloolised löögid ja haihtunud ta järellained peaaegu täiesti. Elu hakkab jälle edenema härilikus rööpas — vähemalt näiliselt, kuigi viimasel ajal on õhus tunda uut pinget.

Maailma elupulss lööb järjest kiiremini, järjest suuremaks muutuvad ka jõupingutused ajaga kaasasammumiseks.

Siiski ärgu võtku pessimism võimust vähemalt meie — noorsoo — üle! Olgem kõige kiuste optimistid, aga siiski mitte utopistid!

Millised ülesanded langevad maailma uuesti ülesehitamistões meile — noorile?

Kõik!

Sest elame tulevikule, oleme need, kes hakkavad juhtima oma rahvast. Seepärast peame väärselt valmistuma selle suure ülesande teostamiseks, sest teame ju, et vilumatud juhid viivad juhitud kergesti ummikusse.

Muidugi igal meist pole juhi talenti ja tahetki, kuid olla tublideks ning oma kohustusist teadlikeks kodanikeks — see ei tohiks käia üle jõu kellelgi.

Treffoonia Õpilaskondki tahab aidata kaasa jõudumööda seatud sihtide taotlemisele. Selles »riigis *SUI GENERIS*« on saanud ja saavad palju pärastisi nii haridus-, politika kui ka majandustegelasi oma eelõppe ning kutsepühenduse.

Millest mõeldakse ja kuidas teostetakse Treffoonia seinte vahel — sellest katsub käesolevgi »Miilang« anda kiritõendit ka neile, kel on kokkupuude vana »*ACADEMIA TREFFNERIANA'GA*« ainult veel mälestusis või kes tunnevad huvi meie noorsooliikumise vastu.

Täitku käesolevgi ajakiri väärselt oma ülesannet!

Siis saab osaks kõigile tema kallal töötanuile suurim tasu, mis üldse võimalik — rõõm kordasaadetu üle.

A. T.

»MIILANGU« HÄLLI JUURES.

Juba pühitseb Hugo Treffneri gümn. õpilaskond oma kuuendat aastapäeva, juba annab õpilaskond välja oma järjekordse »Miilangu«!

Ei taha seda nagu uskudagi, nii kiirelt on läinud need kuue aasta päevad, otse kohutava rutuga on järgnenud need aastad üksteisele.

Kuus aastat... Jah, kuigi pikk pole see aeg, kuid koolielus siiski küllalt pikk ja vaheldusrikas. Neist, kes seisid siis koolist lahkumise eel, on nüüd paljud tudengikooligi lõpetanud, ellu astunud. Ja need, kes nüüd abiturientid, olid siis, õpilaskonna sünniajal, päris pisikesed poisikluttid, käisid igapäev oma raamatupampude ja võileibadega kodu-kooliteed, murdsid oma tillukest pääd algavate algebra keerdkäikude, võõrkeelte grammatika raskuste ja muu säärase tarkusega. — Poisikluttidest on saanud noormehed, noormeestest täisealised eluinimesed.

*

Kui nüüd »Miilangu« toimetus palub minult mälestusi tolleaegsest tegevusest, siis pean küll otsekoheselt ütlema — neist mälestusist on praegu natukene varane kirjutada. Esiteks juba sellepärast, et neid aegu lahutab liiga lühike vahemaa, tänapäev ripub veel liiga seotult eilse küljes, ja teiseks, õpilaskond kui niisugune pole vist küll kuigi palju muutunud. Kui ma ei eksi, siis tehakse praeguses Treffnoonias üldjoontes sedasama ja samuti nagu siis, kuue aasta eest.

Ainult inimesed on teised, töö ja askeldus samane. Vanemad läinud, nooremad tulnud.

Püüan siiski mõne pisiasja sõnastada, piirdudes päämiselt just »Miilangu« esimese numbriga ja ta sünniga.

*

Tollest ajast, kuigi ta erakordne polnud väliliste mõjutiste ja tegurite poolest, võiks nii mõndagi vestelda, nii mõnigi tegu, samm ja mõte väärriks kinninaelutamist kirjatähtedega paberile. Aga neist huvitavamaist vahest hiljem, siis kui Treffnoonia oma poolesajaaastast juubelit peab ja sellekohase albumi välja annab.

Ma usun, et õpilaskonda ja »Miilangut« koormaksin kõnelustega õpilaskonna sünnist, üldtundidest, milledest nad mõlemad välja kasvasid. Sellekohaseid kirjutisi vahest on isegi.

Õpilaskonna põhikirjas oli pääle muu ette nähtud, et ta annab välja ka oma trükitud ajakirja. Esimene säärane teostati 1925. a. kevadel. See kandis nime — Hugo Treffneri gümn. õpilaskonna ajakiri. Järgmisel kevadtalvel taheti samuti jätkata ajakirja väljaandmist. Aga selle eel leiti tarvilikuna, et ajakirjal peab olema ikkagi oma nimi, kindel ja äramäärav, ei lepitud üldnimelisega — õpilaskonna ajakiri.

Ajakirja toimetus, kes pidi sel aastal ajakirja »tegema«, moodustati koosseisus, kuhu kuulus tegevtoimetajana nende ridade kirjutaja. Omavahel määrasime kümnekond tähtpäeva, mis ajaks toimkonna liikmed pidid esitama oma ettepanekud ajakirja nime suhtes. Hulk vahetunde, palju õhtupoolikuid ja isegi koolitunde möödus plaanitamise tähe all. Aga tulemusi polnud mingisuguseid.

Lõpuks jäime peatuma minu ettepaneku juures — »Miilangu«. See tundus olevat kõige sobivam ja vastuvõetavam.

*

Algas kaastöö hankimine. No see oli veel vaev! Lubama olid kõik kanged mehed, kuid kui kaastöö sisseandmise viimane tähtpäev saabus, siis polnud ühtegi teist kirjutist pääle Bernhard Linde oma. — Seegi väljastpoolt.

Korra, ühel vahetunnil, küsis dir. K. Treffner minult: »Kui kaugel asjad ajakirjaga?« Häbi nagu oli lausuda, et pole peaaegu veel midagi käes, lubatud küll... Tähendasin siiski, et noh, üht-teist ikka on. Saab veel...

Jällegi möödus aega. Koridori pimedas otsas, sooja ahju kõrval pidasime järjest koosolekuid, andsime lubadusi, kuid ei tulnud kaastööd kuskilt.

Enne pühi saime siiski niipalju manuskripte kokku, et »Miilangu« trükki võis minna.

Oli küll kahju, et vett vedama läks meie unistus — »Miilang« nr. 1 ilmub pühiks.

Läksime pühi pidama »Miilanguta«.

*

Pühade vaheajal meisterdasin »Miilangu« man. Käsikirjade ladumisel ja korrektuuride juures tuli aga õnnetuseks ilmsiks, et meie manuskriptid ei anna tarvilikku hulka lehekülgi. Mis nüüd teha? — Kõik maal, laiali. Millega see tarvilik osa täita? — Siis kirjutasin ise ühe kirjutise (»Teelahkmeil«) ja andsin selle trükikotta ladumisele, ilma et kellelgi sest aimu oleks olnud. Ei

aga närveldasin mitu päeva põhjendatult kartusega, et vahest... et vahest nüüd läheb päris kehvasti... Mine sa tea... ega's see kirjutiski nii väga...

Hiljem aga selgus, et asjata kartsin, kirjutis oli üks loetavamaid.

*

Esimesel koolipäeval pääle pühi vaevalt muud tehti, kui »Miilangut« loeti, sirviti, vahiti. Mitte ainult pingi all, ka avalikult, pingil, sest õpetajategi huvi »Miilangu« vastu oli ilmne. Võrreldi eelmise numb-

Õpilaskonna juhatus ja tegevusorganite juhid 1929.130. õppeaastal.

teadnud sellest midagi dir. K. Treffnergi, kes vastutas ajakirja eest.

Kui pääle pühi »Miilang« valmis oli ja esimesel koolipäeval ajakirja esimesed valmis eksemplarid direktorile näha viisin, siis lehitses ta seda kiirelt ja silm jäi nagu kiuste peatuma just säääl, kus oli mu omavoli. Olin seda nagu ette aimanud ja isegi kartnud, et esimesena torkab talle silma kirjutis, mille sisse panin oma äranägemisel.

»Mis kirjutis see siin on? Kes selle kirjutas?« küsis ta natuke mornilt, näpitsprillide tagant mulle uurivalt otsa vaadates.

Seletasin, kuis vahepääl asjad seisnud... Ta ei lausunud musta ega valget. Ise

riga, kusjuures sain mõneltki poolt etteheidete osaliseks, et sisu enamus oli minu sulest.

Jah, nüüd, tagant järele »Miilangut« sirvides, leian selle õigustatudki olevat. Sest esimese »Miilangu« väljaandmisel polnud tõesti sel määral kaastööd, mida vajasisid ajakirja 16 lehekülge, ehk kuigi oli, siis oli see selline, millist kasutada ei saanud.

— Meie aga olime otsustanud »Miilangu« välja anda, maksku mis maksab. Meil oli häbi näidata eneste tahtejõuetust ja soovide mitteostust. Tegime nii nagu saime, suutsime ja oskasime.

*

Nüüd on neid »Miilanguid« juba neli ilmunud ja käesolev on viies-kuues. Eks ole vist küll iga number oma huvitavad sünnivalud üle elanud, eks ole ju iga »Miilang« omaette päätükk aasta püüetest, tahtetest, soovidest — midagi teha, miskit saavutada. Ja kuigi »Miilangu« veergudel on ilmunud ja ilmub kindlasti edaspidigi asju, millel pole püsivat väärtust, ei kaota nad ometi oma tähendust. Neil on väärtusetu tagagi oma väärtused — nad räägivad noorte tahtest midagi teha, mitte tegevusetu olla. Sellest seisukohast tuleb »Miilangut« tervitada ja talle püsivaks ilmuniseks õnne soovida. Ilmugu ta järjekindlalt, ärgu jäägu teotsemisiha saamatusse ja loidusse, ükskõiksusse, mis annaks tunnistust elujõuetusest.

— Parem halvasti teha kui mitte midagi teha.

*

Näen vaimus »Miilangu« 25-ndat numbrit. Loodetavasti pole siis »Miilang« enam praeguses suuruses, vaid kindlasti kümme korda suurem ja selles kirjutavad pääle paljude teiste ka kõik ta »tegijad« memuaare. Ja kord kaksikümend viis »Miilangut«, mida siis sirvime, jutustavad kõik elavalt igaaastasest tööst, askeldusest ja — saavutustest. Siis oleme kõik palju vanemad, mõnedki meist üle mehe-ea vanadusse astunud... Aga nood »Miilangud« räägivad meile noorusaegade ilusast »aja-raiskamisest«, mis aga polegi nii väga suur ja kuritahtlik aja raiskamine ning tundide tuulde pillamine...

Karl Ehrmann.

HOMMIK EMAJÕEL.

Nii hommikvärsked õhk ja karge tuul,
 Mis paitab põski. Idataevas koit —
 Seal tõuseb üle voore päikesloit.
 Ta kiirist süütub luht, neid naerusuul

Ta puistab jõeale. Tasa loksab vesi.
 On kasteniiske roheline aas
 Kus lookleb jõgi, laisk ning läikiv, taas
 Ja taas kaob, ilmub rohus salakesi.

Ma lähen mööda kallast, õlal õng
 Ning luhast, veest nii tuttav levib hõng.
 Ma looduskutsetele avan rinna —

Sest sinitaevas lõo ning päikeskuld,
 Ja eespool kauged metsad, lõhnav muld.
 Kui ikka ootes, leides uut võiks minna!

Leonhard Mark.

S Ü D A M E V A L U.

Kaugel linnast, tumedate metsade taga, oli Mardi ja Anu kodu, endine väike puulõikaja kohake, liivane, kehva põllupinnaga. Palju nähti vaeva ja palju tehti tööd sellel väheandval põllulapil, vähe seevastu saadi, seda aga palehigiga. Jumalakartlikena elasid mõlemad vanad. Pühapäeviti alati valmistusid kirikusõidule, riietusid paremaisse hilbesse, isegi vanale hobusesetukale pandi kirjukirjalised koetud ohjad peale. Tihti aga lugesid piiblit, veerisid ridu vanult koltunud raamatulehilt, laulsid kahekesi, vanamees jämedahääleliselt, eit heledalt kriisates.

Anu on elu annud kolmele lapsele, kolm poega kasvatas üksteise järele üles. Ei ole ta kunagi neilt midagi tahtnud ega tahagi, vaid annud ja annab veel. Kaks vanemat poega kisti ilmasõtta ja said seal surma. See võis vanemaile põrutav olla, aga keegi ei näinud, et nad oleksid kaevanud teistele inimestele oma häda. Oma südames kandsid nad valu.

Jäi järele kolmas poeg — Pärtel. Aga miskipärast ei tunne vanemate süda mitte säärast rõõmu, millist ta loodab oma ainukeselt lapselt. Südamevalu ja silmavett on toonud poeg Pärtel. Ei ole ta elu ühtegi rõõmuhetke pakkunud valust veristatud ema südamele.

Joomar on poeg Pärtel. Ei tee tööd, elab ulaelu. Päevade kaupa istub meeleldi kõrtsitoas, kaanib end täis, nii et millestki-kellestki aru ei saa, norutab ja suigub.

Kuidas küll Anu on oma vanad silmad punaseks nutnud ja taeva poole õhanud. Igal õhtul on ta salaja süngist tõusnud, siis kui vanamees raskes unes norskab, põrandale põlvitanud ja Jumala poole palvetanud. Härdalt, pisarsilmil on ta palvesõnu lausunud, sõsistanud ahastuse ja südamevaluga. Ta ei soovigi midagi muud, vaid näeks ja leiaks poja õnnes oma õnne. Keegi ei aima selle mõõtmatut suurust. Aga ema südant õnnetaks see piiritult.

»Näe, Pärtel tulebki«, lausus Liine läbi akna õue vaadates. »Ise täis kui tint. Ja ega nüüd ka issanda senti taskus ei ole, või siis muidu veel nii vara koju tullakse...«

»Oh sa igavene jõhkam küll!« pahan-das Mart.

Anu ei lausunud sõnagi. Ruttu pühkis ta rätinurgaga pisarad silmist. Aga südames torkas miski.

Hetk hiljem avanes eestoa uks ja sisse astus Pärtel. Kaabu kuklas, riided kortsunud ja kuuesilud laiali, näol mingisugune üksluine naeratus, nii vaarus ta tagatuppa. Kuid vanu nähes muutus ta naeratus laiaks naeruks ja rõõmsaks heameeleks.

»Hehee!« tegi ta lõbusalt ja hüüdis: »Kas sa näe... No tere kah!«

Andis Anule ja Mardile kätt, istus siis raskelt toolile ja vahtis naeratavana vanadele näkku. Pärtel oli otse heameel ise. Ta naeratas lõpmatult. Praegu näis teda kõik rõõmustavat.

»Oh sa sõgedus... Mis sa purjutad, kui mõistlikult elada ei mõista«, tõreles Mart kurjalt.

»Purjutan?!« pahan-das Pärtel ja tegi tõrjuva liigutuse.

»Praegugi oled lakku täis... justkui vaat...« pistis Liine tigidalt.

»Täis! Pole ma sugugi täis... Äh! Lori kõik. Eile sain vanade sõpradega kokku... säääl siis tuligi... Noh, pole üksteist üle hulga aja näinud... siis hakkasime vähe tipsutama...«

»Või vanad sõbrad!« urises Liine. »Mine tea, kes huntsantsakad...«

»Kõik puha vanad sõbrad... Tead ise, Liine, sa vist tunned ka neid... Nojah, hää küll... Asi klaar! Olime »Valges Karus«... Säääl sai vähe võetud... Pärast läksime ühe sõbra poole koju... ja tegime jälle väikesed tropid... Vanade sõprade asi... Hehee!« seletas Pärtel lõbusalt ja tõmbas kuue põuetaskust viinapudeli välja. Tõstis selle vastu akna valgust, loksutas veidi ja tundis nähtavasti heameelt pudeli sisu üle, laksutades lustiliselt keelt. Pani siis pudeli suu juurde ja rüüpas tubli lonksu, tõmmates näo virilaks ning mõrudaks, otsekui oleks ta midagi õige vastikut maitsnud. Jälle tõstis ta pudeli vastu valgust otsekui vaadates, kui palju veel järele on jäänud.

»Noh, meki kah...« pöördus Pärtel Mardi poole, pakkudes pudelit. »Kaugelt tulnud... palju maad ja pikk tee... Kulub kohe ära! Näh, puhas vabariigi valge ja selge jumala vili...«

»Mis ta tühi ikka on!« lausus Mart poolnaeratades, võttis pakutava vastu ja rüüpas väikese lonksu, hakkas läkastama ja pudelit tagasi andes urises: »Keh, keh... päris kõva, sunnik...«

»Hehee! Pole kõva kedagi... Näe, liigub pudelis! Hehee«, naeris Pärtel luksudes ja tundis ühtlasi heameelt oma nalja üle. Ta pöördus aga kohe Anu poole ja vaatas naeruse näoga emale otsa. Märgates pisaraid selle kurval, mullakarvasel kortsunud näol, muutus tõsiseks ja tõmbas pahaselt kulmud kortsu.

»No mis...« algas ta, kuid jättis pooleli, vaatas vaid arusaamatult kord Mardi, kord Liine otsa, otsekui oleksid need Anu pisarais süüdlased.

»Kas see viin sulle tõesti nii armas on, et ilma temata sugugi ühtegi päeva elada ei saa... Kui sa ometi elaksid ilusasti...« lausus Anu ja ta viimaseis sõnus tundus otsekui palve.

»Ah, mis sa, ema, tead,« lõi Pärtel pahaselt käega. »Säh, võta parem kõhurohtu... Sulle vanainimesele kulub päris ära... Küll sa näed, kui hää see tervisele on...«

»Ei mina võta seda põrguvett,« ütles Anu tõsiselt.

Pärtel sai uuesti pahaseks. Tõstis pudeli jälle vastu valgust, vaatas ja loksutas, ning rüüpas mehise suutäie. Pani siis pudeli ettevaatlikult armunud pilgul tasku tagasi.

Ta tahtis midagi öelda, kuid ei saanud. Avas suugi, kuid häält ei tulnud. Noogutas siis päraga, otsekui oleks ta kõigega nõus, kuna ta aga ise midagi ei mõistnud. Silmad vajusid kinni ja vahetevahel tikkus ta tukkuma jääma.

»Jah, pojake...« jätkas Anu. »On oma majake ja aialapike... Mis on siin viga elada! Jumaluke... Isa ei joo, aga poeg on viinavõtja... Kuidas see küll nõnda on...? Ela ometi ristiinimese moodi, mis sa meruldad... Või meie keelame kunagi oma abi... Oma laps. Ei ilmaski... Alati oleme

valmis aitama ja andma... Kui sa aga elaksid ilusasti... Eks meilgi ole küllalt raske... Mõlemad vanad, kaks kontsu... Rühma ja rühma! Põldki on puhas liiv... Aga ära oleme elanud... Vaata, kuidas mu käed on rakkus ohakate kitkumisest... ja jalad on vigased... Oijeh... Võta ometi meel ja mõistus pähe...«

Anu oli valmis kõik andestama, kõik ühe poja nõusoleva päänoogutusega, rohkem ta ei tahtnudki. Meeleliigutusest silmi pühkides vaatas ta hellalt oma poega.

»Tead, Pärtel,« ütles ta korraga, kuna ta hääles tundus varjatud sosin.

»Mm—m—ii—is? — õk...« tegi Pärtel, jõllitas Anule otsa ja noogutas jälle päraga.

»Oota veidi... Ma tõin sulle ülikonariide... Niisuke ilus kohvipruun... Ise kodusin ja... Oota, ma toon siia, siis sa näed... Saavad niisugused toredad riided, et lase aga olla...«

Anu ruttas välja vankri juurde. Ta ärevusest ja heameelest värisevad käed otsisid heintes, kuni leidsid istmekoti alt valgesse linasse mässitud riidekanga. Kuidagi õrnalt võttis Anu kanga. Kuidas ta küll oli selle juures vaeva näinud!

Rõõmsa näoga tuli Anu tuppa ja akna alla astunud, harutas kanga ümbert lina. Lõi siis kohvipruuni riidekanga lahti ja laotas lauale mänglevate päikesekiirte kätte.

»Tule siia, Pärtel, vaata... kui ilus riie... justkui poeriie... Kui niisugusest ülikond teha, siis kohe...«

Pärtel aga jõllitas arusaamatult, otsekui ei saaks ta aru, mis tast tahetakse. Tegi siis käega tõrjuva liigutuse ja katsus midagi öelda, aga vajus säälsamas endisesse olekusse ja tukkus juba järgmisel hetkel.

»Ei saa see midagi aru... Suigub aina... Las magab kaineks...« lausus Liine.

Anu tundis korraga imelikku lõtvust liikmeis, käed vajusid nõrgalt alla. Suu ümber tuksus nutuvõru, huuled olid kõvasti teineteise vastu surutud, ent suure hooga paiskusid pisarad silmi ja vilasid mööda kortsunud palenukke. Ta tahaks suure häälega nutta, välja valada ühe hooga kõik südamevalu. Miski aga nõõris ta kõri, pigistas kurku. Anu südames oli lõpmata suur ning otsatu

valu, mis läbis kogu ta olemuse, tungis igasse liikmesse.

Asjata on igasugune lootus. Ei ole Pärtlist poega. Miski ei suuda Pärtlit päästa. Hukkumisele viib Pärtli ta ulaelu.

Ja korraga kindlana tunneb Anu seda. Meeleheit haarab ta olemuse.

Väljas sillerdab lõoke. Tuba on tulvil täis päikeseküllust ning silmipimestavat valgust.

E. Kahar.

K E V A D.

Lõokese lauluviis sillerdab haljaste aasade kohal...

Kevade saabund on nüüd; magusalt lõhnamas lill.

Kirendav õismeri lainetab vahuna lopsakal rohul;

valgust on lõpmata hulk, sädeleb päikese helk...

Kõlamas siidiselt läikiva kuldnoka kodune vile;

taevakaart palistab reas röömsate rändlinde parv.

Loodus nüüd raputab kütked ja ärkamas uuesti elu,

paisumas pungade põu, armastust õhkab õrn õis...

Lindude keeltelt ju heliseb hurmava kevade hümne. —

Algamas õnnelik aeg, igal pool rökatab rõõm...

H. Rumvolt.

Tund, kus kunägi keegi ei puudu.

KES OLEN MINA ISEENESELE?

Lahutame ennast korraks mõtteliselt kahte ossa, kellest üks vaatleb teist ja iseennast. Või nõnda, et üks osa on see, kes mina olen tegelikult, teine — see, kes ma tahan olla. Küsimine siis: „Kes olen mina iseeneesele?“

Meelestuvad mõningad tuttavad mõtted ja väljendised: „Igatüks on iseeneesele kõige ligem;“ „ise on mees;“ „tean ise, mis teen, mis tahan;“ „olen nõnda, nagu mina ise tahan, nagu mulle hää, meeldiv.“

Ja teisele ütleme selgelt, kategooriliselt: „Tagasi!“ „Kolm sammu kaugele!“ „Ära takista nüüd olla mina ise!“ „Kust võtad meelevalda piirata, kitsendada, takistada minu enesemääramise õigust, otsustamise vabadust?“ Mis ilmneb kõigest sellest? Eks ole see sügav tunne, et meis on midagi, mis nõuab eluõigust ja millele anname eluõiguse. Veel rohkem: oleme oma olemise põhjas teadlikud vahest enese ja teise vahel, teeme seda teadlikultki — andes enesele ligema, parema osa.

Kas on meil selleks õigust ja kui — milline see on?

Kaks järsku seisukohta näeme, kuuleme seismas teineteise vastu. Maks Stirner deklareerib õige julgelt: „Mina on isevalitsev, ta ei tunnusta mingisuguseid väärtusi väljaspool iseennast, ta hindab ainult seda, mida ta ise tahab hinnata, ta kasutab maailma oma otstarbeiks, jälgib üksnes kohust iseenda vastu, olles eraldunud kõigist teistest.“

Ja J. G. Fichte rõhutab sama kaalukalt:

„On ainult üks voorus: unustada iseennast isikuna, ja ainult üks pahe: mõelda iseendale; kes iial mõtleb iseenesest kui isikust väljaspool oma liiki (Gattung) ja mitte liigi tarvis, see on alatu, väike, halb ja selle juures õnnetu inimene.“

Kus seisab tõde? Kas tohime olla midagi iseeneesele? Veel rohkem: mis peame olema iseendale?

Silmitseme natuke iseennast.

Mis on minu tahe?

Kõigepealt: ma tahan elada — s. o. ma tahan hoida oma elu, teda kaitsta, hoolitseda selle eest, et elu jatkuks. Ma tahan ise kanda hoolt enda eest: see minu uhkus, et ma ei olene teiste armust. Ja ma tahan tunda enese väärtust: ei luba, et teine kasutaks mind abinõuna ilma minu tahtmiseta; ma tahan olla iseseisev avaliku arvamise, kombe, moe ees. Ma tahan ennast maksma panna elus, ühiskonnas, ei taha olla vaid tõugataavaks, katseesemeks. Aga ma tahan veel rohkem: tahan maitsta ise oma töö vilja, tahan olla rõõmus, ma tahan — saada õnnelikuks!

Ja edasi — ma tahan saada selleks, kes ma pean olema: tahan kasvada, areneda. Selleks kasutan hoolega kõiki andeid, mis mulle hälli kaasa pandud, kasvatan oma võimeid kehalise, vaimlise, hingelise täienemise suunas, otsin ja leian vahendeid, millistest oleneb, et järgmine aste minu arengus on kõrgem kui praegune.

Ja viimaks: ma tahan elada seltskondliku olendina: perekond — vanemad, vennad, õed, sugulased —, sõbrad, tuttavad — neile kõigile on kõige pealt suunatud minu mõte ja tunne, neid austan, neid armastan, oma elu ühendan nende omaga. Siit viib tee edasi ühiskonna, rahva, riigi rõõmude ja murede, lootuste ja igatsuste juure.

Kas ei ole see kõik puhas egoism, iseenda küljes rippumine, piiritu enesejumaldus?

On's õigustatud seesugune egotsentri-line mõte ja tegu?

Kristus ütleb: „Armasta oma ligimest kui iseennast!“

Siin on eelduseks: sina armastad iseennast. Mis ütleb see muud, kui seda: sina tead iseennast olevat enesele kõige ligemal, sinu paremad, ilusamad tunded on kiindunud enesesse.

Ei leia meie siit käsku: armasta iseennast! Ei leia ka keeldu: ära armasta iseennast! Siit järeldame vabalt: see on loomulik, et inimene armastab iseennast,

on iseendale hea sõber. Kuid ometi on selge ja kindel: see enesearmastus on selle armastuse suuruse määrajaks ja mõõdupuuks, millist osutame teisele inimesele, oma ligimesele. Ma olen ise enesele hea sõber. See tõde leiab oma õige valguse ja väärtuse teise tõe kaudu, mis on kõrgem, täielikum: „Mis kasu on inimesel sellest, kui ta kõik maailma saaks kasuks, aga kaotaks oma hinge? Ehk mis lunastamise hinda võib inimene anda oma hinge eest?“ (Matt. ev. 16, 26).

Siit näeme: inimesel on midagi, mis on väärtuslikum kõigest muust: tema hing. Kui see on kaotatud, siis ei leidu enam midagi, mis asendaks teda. See on, mis annab inimesele väärtuse, tema parem mina. Milles väljendub see? Ei taha siin kõnelda sellest, mis on hing füüsiliselt või mis ta on metafüüsiliselt, tahaks vaid mõelda sellele, mis on kõige parem osa inimesest.

Vaatame Jeesust: tema hindab kõrgelt otsekohesust, lihtsat tõelikkust, õiglust.

Ja ta ei vihka midagi nii tuliselt, kui silmakirjalikkust, valelikku kavalust, õiglusetust. „Teie salalikud!“ See on tema suus raskem etteheide ja otsus nende kohta, kellega ta kokku puutus.

Ja tõesti — just salalikus silmakirjalikkuses, tõelikkuse puuduses peitub ähvardavam hädaoht inimese paremale minale, sellele, mis temas on kõige õilsam. Inimene võib olla palju saavutanud, tõusnud kõrgele seltskondliku elu redelil, etendada kaugelepaistvat osa — kui ta on selle juures sisemiselt valelik, siis on ta ometi „kelluke, mis heliseb, ja vask, mis kumiseb“: tema ei ehita, vaid lõhub, ei ühenda, vaid lahutab, ei õilista, vaid labastab, tema elu on viimaks mõttetu, väärtusetu.

Siit tuletame enesele ülesande: kasvatagem, kindlustagem eneses tõelikkust, otsekohesust, õiglust.

Siit leiame kategoorilise imperatiivi: jää truuks iseendale, toimeta oma parema tundmise, oma sügavama veende, oma usu järele!

„Siin ma seisán, ma ei või teisiti!“

Siit ammutame tungi ja jõudu tarbekorral isiklike mõnususte seisukohast kurbloolisele kangekaelsusele: ujuda vastu vett, kui see peab olema, võidelda oma tõekspidamiste eest, veel rohkem — kannatada nende pärast, ohvrit tuua oma parema mina päästmiseks.

Ja ligidale jõuame sel teel isegi kõige kõrgemale mõõdupuule: „Kes oma elu ära kaotab minu ja evangeeliumi pärast,“ ütleb Kristus, „see hoiab ta alles“ (Mark. 8, 35).

Nii esineb viimaks elu ülim mõõt Kristuses: inimese mina leiab õige väärtuse alles selles meelsuses, mis oli Jeesuses Kristuses, nende tõdede omaksvõtmises, mis peituvad evangeeliumis. See määrab suuna arengule, annab sellele eesmärgi, sisu, ulatuse. Et oleks seesugune meelsus — sellele mõelda, selleks tööd teha, isegi kannatada, jääb suuri- maks ülesandeks — kõigepealt ise enese vastu. Sest ei saa olla teistele siin abiks see, kelles see meelsus ei ole loonud kindlat aset, see, kes ei ole kujunenud tõsiseks Kristuse inimeseks — kristlaseks. Siit — Kristuse meelsusest avaneb ka tee allikale, mis võimaldab tarbekorral loobuda kõige kallimast, kui on kaalul elu ülima mõtte leidmine, oma parema osa päästmine. „Kes oma elu ära kaotab minu pärast, see leiab ta“ (Matt. ev. 10, 39).

Nii — armastades iseennast Kristuses puhastatud, pühitsetud armastusega jõuame välja suurimale, õilsamale ise enese väljendusele: Jumala ja kaasainimese armastusele.

J. Kõpp.

PILLIROO ARMASTUS.

Meri mühises, vood vulisesid ja kohisesid, rulludes tuulest aetult valgeliivase ranna poole. Tuul kihutas käharpäisi laineid enda ees nagu nägematu karjus lambaid lõpmatus ridades. Meri kummus silmapiiri poole kui kõrge, tumerohkassinine mägi, millel vilkusid voogude vahuharjad nagu näkkide pilkuvad silmad... Kumersejased lained hoovasad madalale kaldale, veeretades veest häilitud kive kui täringuid klaassiledaks paitatud niiskel liival... Kaugemal, kuhu ei ulatunud vesi, oli tuul sünnitanud liivalainestiku nagu tuhkjast lumest lagendikul.

Leetseljak, mille turja kattis kuiv, terav, räniservaline rannarohi, libises hiljakesi maa poole, tasemini kui liigub tigu oma pikaldasel käigul, aeglasemini, kui venib aeg ootaja mõttes. Luite serval, kus lõppes lainete vald, mille piirile oli uhtunud kõdunenud kõrkjaid ja tibattillukesi, õrnroosasad tigukarpe, kasvas üksik noor ja nõtke, painduv ja pehme pilliroog kui nägus neitsikene. Ta oli alles samal kevadel õitsevalmiks sirgunud ja nautis nüüd helge suvipäeva ilu nagu kaunist unelmat. Lained veeresid tasa ta juurile ja kadusid seal, imbudes liiva, jättes maha vahuviirge, mis varsti sulasid veeks. Ükski igatsev merirändur ei ulatunud suudlema ilusa rooneitsi huuli, ükski ei küündinud oma vahuse sülega kallistama ta saledat keha, sest mahe ja niiske merituul painutas pilliroo lainete eest. Rooneitsi laskis end meeeldi hõljutada kelmikast tuulest, painutada eemale iga ihara laine tulekul. Talle meeldis petta laineid, ta tundis lõbu, kui need liginesid ihaldavas hoos ja surema pidid sihti saavutamata ta jalge ees...

Kuid viimaks hakkas rooneitsit valdama igatsus, sest ta viibis üksinda oma sarnaseist eemal ja ta süütu õis soovis tajuda magusa armastuse hurma, mille üle meelitavaid sõnu küll tuul, see valdlatu, kõrvu sosistas, ent jällegi edasi ruttas, ei aega tal olnud. Kõhisev ja soolastõmeraga kaetud rannarohi oli terav ja torkav, ebameeldiv seltsimees. See kasvab pealegi kaugel salkadena kui hõre juuksetukastik vana paljaspää kuklal. Rooneitsi tundis oma jalul lainete pehmeid paitusi, tajus üksikuid argu vahupiisku oma rinnal ja ta soovis maitsta laine niisket suudlust...

Parajasti taganesid lained, et uue hooga tormata kaldale, nagu nad ikka mängeldes veerlesid. Rooneitsi nägi kaugemalt lähenevat lainet, mis ületas teisi enese ees, mühades ja hüpeldes nõrgemate seas kobrutava vahupärjaga peas, sätendades ja vilkudes pildus piisku kalda poole kui kaugeid käesuudlusi.

Rannale hoovav merepoeg oli suurem, selgem, kumerrinnalisem ja painduvam kui teised, mis hääbusid ta alla nõrkedes. Ta helkis hiilgavamalt kui teemant, kumas roheliselt kui smaragd, helendas siniselt kui safiir, säras kollakalt kui kuld ja kõik need värvivarjundid vaheldusid temal kiirelt kui kameeleonil.

Igavese armastuse igatsusega, suure tahtejõuga koondas rooneitsi oma võimed, et panna vastu ülemeelikule tuulele, mis tahtis painutada teda harjunud viisil kaugele maa poole. Ta nõtke keha võbises pingutusest, tuul vuhises mööda — ja uhke laine mässus ümber pilliroo, kes tugevasse kaisutusse üleni uppus. Laine surus rooneitsi noorile huulile vahuse

suudluse nii kirglikult, et kallistatav igavesti tahtis viibida pehmes sülluses ja üleni värises, kui oleks tal külm...

Kuid merepoja kallistus oli nii tugev, et rooneitsi õrn keha seda ei talunud. Ta murdus hapralt, vajus valgele liivale — armastatud laine veeres ta üle ja mõlemad surid nii koos...

Uuesti hoovasid kumerseljased lained kaldale, veeretades veest häilitud kive kui

täringuid klaassiledaks paitatud niiskel liival...

Jälle tuli tuul värskena, kihutades valgepäisi laineid enda ees nagu nägematu karjus lambaid lõpmatus ridades — kuid enam ei saanud ta painutada nõtket pillirooneitsit, enam ei saanud ka lained silitada selle jalgu...

Rooneitsi lebas hääbunult siledal liival, kadunud laine vahuviirg huulil...

H. Rumvolt.

M Ä L E S T U S.

Sa meenud, unistuste altar püha,
Mu unelmate kodu — Võhandu.
Su vaiksed kaldad, need ei pahandu
Ju eal, vaid kohisevad tasa üha.

Nad jutustavad hiilgusaja surmast.
Kuid jõudnud kätte öötund, tõuseb udu
Kui valge piim, siis kollel, näkel pidu
Su vetel. Kaldail ööbik — hüüd ööhurmast.

Kas mäletad, mu ainus, väike, öid,
Mil tõusis kuu kui lapergune ketas,
Ja hõbetas vee meie paadi eel

Ja kohas pilliroog — siis õnne tõid
Mu hinge. Taevas kahvatus kuuratas,
Kui langes — alles pöördusime teel.

Leonhard Mark.

ITAALIA ÜLISTUS.

Katkend Vergiliuse Georgica II raamatust.

Siiski ei meedlaste maa, mis on metsadest rikkam kui teised,
Ega ka ilusam Ganges või kulda ehk sisaldav Hermus
Kanna Itaalia auga küll võistlust; ei India, Bactra
Ega ka kallas, kus viirukit külluses, rikas Panchaia.
Ole ei põldudel härgi, kes ninadest tuld purskaks vastu,
Pole ka külvatud põldudel määratu lendmao hambaid,
Kerki ei meestele saaki neil kiivreist, ei tihedaist odest.
Rikas ent saak, mis massiiklastel' Bacchuse niiskusest tõusnud;
Katavad välju kuid õlipuud, mõõtmatud piimakad karjad.
Võimsalt siit võitlusse tormavad toredad lahingu-ratsud,
Piimvalged karjad ja metshärjad kangemad ohvriteks loodud
Tihtigi, niisked veel sinu, Clitumnise, pühadest vetest,
Roomlaste uhkes triumfis ka viiakse templite juurde.
Kevad siin vahetult valitseb sellal, kui seda ei mujal;
Kaks korda aastas siin sünnitab kariloom, puu kannab vilja.
Eemal siit metsikud tiigrid ja koledad lõvide pojad,
Õnnetuid otsijaid mürgine taimgi ei eksita iial,
Kiirelt ei lookle ka maapinda mööda siin soomustes madu,
Tõmba ei kerasse kokku too koledaim mürgine tapja.
Juurde veel arvata tuleb hulk vaeva ja suurtsugu linnu,
Neidki, mis rajatud käsitsi järsele kaldaile palju,
Samuti jõgi, mis voolamas vanade müüride varjul.
Merd kas ma mäletan, kohab mis vägevalt ülal- ja allpool?
Siiski kas unustan sind, minu Koomijärv suurim, või sindki
Garda, su lainete kohina võluva kõlaga jätan?
Veelgi kas mäletan sadamat, tamme, mis kaitseks Lucrinil,
Merd tema tumeda kohina kajaga mägedel, metsas,
Julia sadama lainet, mis kaugelgi hõljuval merel
Kõlab, ja kuumust, mis murdlainel kandub Türrhenist Averni.
Hõbeda niresid peitub ses maas ja veel rauagi sooni,
Kulda ta jõgede lained seal kannavad määratul hulgal.
Tuliseid mehi siin: marslased, vaprad sabiinlaste noored,
Kindlad liguurlased, volsklased — osavad odade kandjad,
Deetsid ja maarlased, sitked Camillused, sõdades vahvad
Scipio pojad ja sina, Augustus, oo vägevaim tseesar,
Aasia võidukas juhtija, köidikuis pidaja vahva.
Tervitus sulle, Saturnuse rikka ja viljaka pinna,
Kangete meeste ja julgete võitjate võimukas kaitsja!
Luba, et vägevalt kuulutan teaduste õilsamat olu,
Ajaloo pühimalt allikalt saladuskattegi avan,
Roomale uhkele kiituseks avaldan kõlava laulu.

Tõlk. Erich Hindrikson.

XXXXXXXXXX

KAAREL TASAK.

IN MEMORIAM.

K. Tasakuga varises manalasse mees, kelle elueast üle poole möödus H. Treffneri gümnaasiumis, alguses õpilasena, siis 30 aastat õpetajana.

Kool kahetseb seda kaotust seda enam, et K. Tasak kuulus nende väheste hulka, kes olles viimase ajani otsesõhheses kekkkruantes kooliga, sidus kooli kaugemat „romantilist“ minevikku praegusaja olavikuga, oli n. ü. kooli elav traditsioonide kandja, tehes läbi kõik arenemisastmed koolipingist alates ja õpetajaga lõpetades, jagades ligi 35 aasta kestel kooliga kõiki rõõme ja muresid.

Kui vaikida viimasest, siis peab K. Tasakut eriti hindama, sest ta kuulus ses suhtes n. n. „õigusklikkude“, „hugenottide“ ehk „treffneristide“ hulka, kes on kasvanud kooli külge nii tihedalt, et teda lahutatuna sellest ei oskagi hästi ette kujutada: K. Tasak nagu ei suutnud lihtsalt koolimajast mööda minna

isegi suvevaheajal, kui rõõmus õpilaspere ammu juba laiali, ametivennad kõik kaugel ära, ilma et ei oleks hetkeks sisse astunud ja vaadanud, mis tehakse majas, kantseleis j.n.e.

Ei ole siis ka imestada, et K. Tasak oli üks nendest, kes alati valmis oli igal pool kaasa aitama, kui kool midagi korraldas või üldse tema abi kuidagi vajas. Selle juures oli ta alati rahulik ja häätujuline, mis mõnusasti mõjus igale närvitsevale kaasrühkijale.

Häätujuline ja rahulik oli K. Tasak ka oma õppetegevuse juures, vahest liigagi häätahtlik õpilaste vastu, mida mõnikord noored kurjasti tarvitasid, mitte osates küllalt seda häädust hinnata.

Aga võib kindlasti väita, et seda osatakse teha nüüd tagant järgi seda paremini kõigi õpilaste poolt, kes kunagi tema juhatusel õppinud, sest mälestus K. Tasakust Treffneri gümnaasiumi peres võib olla ainult parim ja kauneim: sest kaunihingeline inimene, nagu oli K. Tasak, jätab helisema enese järele ikka harmoonilise akordi, mis seob järeljääjaid üheks kooskõlaliseks pereks!...

K. Treffner.

ESIMESI MÄLESTUSI JA MULJEID TREFFNERI KOOLIST.

See oli jõulu ajal 1886, kui isa Tartust tulles ja lastele linnakosti tuues — vesikringlid olid erilised lemmikained — seletas, ta olevat Treffneri juures käinud, minu pärast rääkinud ja ma pidavat nüüd uue semestri algul tema kooli edasi õppima minema. See sõnum, kuigi mitte ootamatu, oli leinaks ja rõõmuks ühtlasi. Õieti kahju oli kodunt lahkuda, kuhu nii palju häid asju maha jäi. Minu isa ühes onuga olid Laeva vallakoolis »koolmeistriteks«. Kool oli õieti rahvarikkas kohas üle saja õpilasega. Koolimajas käis laulmas valla noorte laulukoor, asus valla raamatukogu selts, peeti palvetunde ja pidusid. Kõik see moodustas tähtsa teguri valla ja ümbruskonna elus, kõigest sellest võtsin ka mina elavalt osa. Kuid teiselt poolt ei suutnud vallakool mulle edasiõppimise mõttes enam midagi pakkuda. Grenzsteini kaks saksa keele õpperaamatut olid läbi töötatud, ka Niggoli vene keele õpperaamatuga lõpule jõutud ning isu edasi jõuda oli ka väga suur. Nii siis saabuski päev, mil jaanuari algul 1887 isaga linna sõitsime, ema poolt antud suur leivakott kaasas, milles võivitsik, rukkileib, sealiha ja kapsad peaaineteks — viimaseid kahte võis nii mõnusasti raudpotis peale ahju küdemist hautada ja päev päeva järele süüa, ilma et oleks pruukinud suppidega jändama hakata. — Järgmisel päeval peale linnajõudmist ja Raekoja tänaval korteri leidmist tutvusin esmakordselt Treffneriga ja tema kooliga. Treffner ise oma pika habemega, südamlilkude silmadega ja lahke jutuga avaldas mulle head mõju, kuid suur oli mu hämmastus, kui mind juhutati minu klassi. See oli sõna otse- ses mõttes hobusetall, ainult selle vahega, et oli uus laudpõrand jõutud pühadevaheajal sinna teha, puudusid aknadki, päev läbi põlesid lambid ja ahjuks oli nurgas väike raudehitis — nimetasime seda vingumasinaks — mille suits juhiti pika raudtoru kaudu värava kohalt õue. Seinad olid hobuste poolt näritud, halvemad kohad neist kaeti seepärast hulga loomade ja lindude piltidega. Ja niisuguses klassis töötati veel kahe vahetusega. Mina olin viimases, õhtupoolses. Muidugi oli külmadel päevadel temperatuur sääl õieti madal ja harili-

kult töötati ja kirjutati üliriides ja kinnastes. See oli mulle, pea 12-aastasele poisijõmpsikale, kel sel ajal puudus veel huumor, õieti õudne ja tihti meenusid mulle neis oludes soojad ja valged Laeva vallakooli klassid. Kuid Treffneril oli huumorit ja heatujuliselt seletas ta, kuidas niisugune olukord tekkis. »Treffner on vaene, samuti kui enamik teist ja eesti rahvast. Meil on visadust, aga pole raha. Suurte võlgadega ostsin siia maja, kus ka mu ülemised klassid. Aga uusi ülesandmisi tuli nii palju, et pidin uusi ruume soetama. Siin seisis tall tühi. Treffner ei ole nii rikas, et ta võiks mõisniku moodi sõidu- või ratsahobuseid pidada. Mõtlesin, mis peab siin tegema. Eesti rahval on vaja vaimuvalgust, tal on kõrgemaid koole tarvis. Kas pidin ma eesti lapsi tagasi saatma, kes tahtsid edasi õppida minu koolis? Kas võisin ma ütelda neile: »Vaadake, Treffner ei või teid vastu võtta, sest tema majas ei ole enam uutele klassidele ruumi ja mõnda teist maja veel osta või üürida tema ei jõua, minge koju ja olge rumalad edasi!« Kas ta võis öelda, minul ei ole ruumi, kuna tal oli tühi tall? Või kas õppida on parem talvel lausa taeva all hoovi peal, kus on küll päikese valgust, kuid on veel külmem? Ja siis Treffner ütles enesele ja teie vanematele: »Ma teen tallile põranda alla, pottahju ei saa enam nii ruttu teha, ei kuivaks ära, samuti aknaid ei saa enam teha ajapuudusel ja siis oleks ju ka veel külmem klassis, kuna puudub korralik ahi. Nüüd aga need lambid valgustavad ja soendavad ühtlasi. Kui tuleb aga kevade ja kooli vaheaeg, küll siis tulevad ka aknad ja ahjud, nagu see peab olema ühes kõrge- mas koolis.«

Nii umbes oli Treffneri seletus ja nii sündiski. Lihavõtte vaheajal ilmusid aknad ja hiljem ka ahi ning korralik uks värava asemele. Inimene harjub ju kõigega ja peagi muutus meie »põhjanaba« huvitavaks ja armsakski ja mingi romantika läks nagu kaduma, kui ta hiljem muutus tavali- seks, normaalseks, uksega, akendega ja ah- juga klassiks nagu kõik teisedki muus maa- ilmas.

Äärmiselt huvitav oli mulle ka mu uute klassikaaslaste koosseis. Kuna vallakoolis oli see ealt enam-vähem ühtlane, muutus asi siin täiesti. Mina oma 12 aastaga ei olnud ammugi mitte kõige noorem ja palju vanemaidki leidus sääl. Minu naabruses istus peale 30-aastane habemik mees. Terves koolis ja meie klassiski valitsev vaim ja distsipliin oli eriti mõjustatud just sellest teadlikust täiskasvanute elemendist. Need olid ju üle maa kokku tulnud siia, et siin kõige pealt õppida, võimalikult kiiresti ja odavasti edasi jõuda, seni kui veel kooliõpetaja, vallakirjutaja, selli või käsitöölise jne. ametis korjatud rahanatuke ette lööb. Sellepärast surmasid nad oma vaimlise ja kehalise üleolekuga, alalise tööhimuga ja korravajadusega kõik meie nooremate katsed ühtlast fronti luua, kui vaja oli mõnda vempu välja mõelda või lavastada. Kooliõpetajate või Treffneri enese mõju selles koolidistsipliini küsimuses oli õieti väikene, seda ei olnud nagu tarviski. See täiskasvanute element temale omaste elukogemustega ei oleks end ka mõjustada lasknudki ja Treffner, tundes seda, muidugi ei katsunudki seda teha, oli tal ju küllalt enesegi tegemist, et oma rahaliste raskustega võidelda ning rahutut, korralagedat »rahaaristokraatlikku« elementi vaos hoida. Selle esindajaid oli koolis ja klassiski õige mitmeid. Olid harilikult rikkaste vanemate lapsed, kes teistest koolidest kas laiskuse või vempude pärast olid välja heidetud ja keda nende vanemad Treffneri kui viimase lootuse juurde saatsid, et nende rikutud ja hellitatud võsukestele veel mõistust ja distsipliini külge pookida. Mõnikord õnnestuski see nende eriliste drastiliste meetodite abil, mis Treffneri koolist ühes muude eriskummaliste oludega haruldase unikumi tegid. Kuid laiskuse vastu olid need vahendid tavaliselt siiski võimetud. Ja oli ka tunne, et see küsimus, et rikkaste vanemate lapsed pidid samuti kiires korras edasi jõudma koolist väljajäämise ähvardusel nagu vaesedki, oli Treffneri juures, kui mitte just eitavalt otsustatud, siis vähemalt vaadati selle peale läbi sõrmede. Seda vaadet esitas Treffner ise oma erilise filosoofilise ja pedagoogilise ilmavaate alusel meile, vaestele, umbes järgmiselt: »Vaadake, teie hulgas on

õige mitmed, kes koolis edasi ei jõua kas laiskuse või andetuse pärast. Need on harilikult rikkaste vanemate lapsed, kes võivad enesele seda toredust lubada rumaladena ellu astuda, kuna neile nende vanemad eluajaks leivakoti kaasa annavad. Teie aga olete vaesed, peate ise elus leiba teenima ja vanemaidki aitama, teie ei tohi niisugust luksust enesele lubada. Kes teist on laisk või andetu koolis, see peab tagasi minema koju tööd tegema, või mõnda ametit ja elukutset õppima, millega ta ennast võiks ausalt toita. Ärge võtke sellepärast neist rikkastest rumalatest eeskujuga ja ärge ka arvake, et ma ülekohtune olen teie vastu, kui ma teile teie lohakust ette heidan ja karistan, kuna ma neid rikkaid laisku ja andetuid nii ei pinni. Seda teen ma armastusest teie vastu. Treffner on ise ka sama vaene nagu teie ja teie vanemad, ta tahaks meeleldi, et kõik andekad ja vaesed eesti rahva pojad hea hariduse saaksid, et oma rahva vastastega edukalt võistelda ja neid võita; kuid haridus maksab ju raha. Kooliõpetajad tahavad ju palka, Treffner ise ka peavarju ja süüa, kooliruumid kütta ja puhastada, õppevahendid muretseda. Treffnerit ei toeta keegi. Meie maa aadlikiht ja saksa kodanlus on Treffnerile vaenuline; vaadake, ma olen ju ise ka kirikuõpetajaks õppinud, aga mulle kui eestlasele, kes mitte alla ei vannu neile, ei anna nad kohta. Nad ei taha ka, et teie targemaks saate, sest siis ei saaks nad teiega enam hakkama ja sellepärast ei ole mul ega teil ka kuskilt väljastpoolt mingit abi loota, kuna on igal pool saksa võimumehed mõjuvatel kohtadel. Ainukesed Treffneri ja teie toed ongi need laisad ja andetud rikkad. Mida rohkem neid, seda enam võin ma ka eesti rahva virku ja andekaid poegi targaks teha.«

Need kõnelused Treffneri poolt sündisid harilikult saksa keeles, mida ta täielikult valdas, kuna eesti keelt tema kõneles oma mahlakas Kanepi kodu-murdes; kirjakeel oli tal õieti puuduline. Sel korral, minu Treffneri kooli esimesil aastail, oli ka õppekeeleks saksa keel, selles keeles oli ka usuõpetus. Treffneri saksakeelsete kõneluste põhjuseks oli ka tema soov, et meie võimalikult pea selle keele ise kätte õpiksim. »Olge saksakeelsed, aga eesti-

meelsed«, manitses ta tihti. »Ilma saksa keeleta ei saa teie kuhugi.« Pärast muutis ta oma manitsused vene keele kasuks, kui suur venestamise ajajärk ka koolide õppekeele vallutas, kuid eesti keele hoidis tema ikka alles. See keel valitses ikka ka hiljem Treffneri koolis juba selle mainitud täiskasvanute elemendi pärast tema õpilaskonnas.

Nii algas minu isiklik seiklusrikas elu Hugo Treffneri koolis. Meil puudub veel

raamat »ACADEMIA TREFFNERIANA« selle ajajärku kohta tema terves ulatuses. Juba ilmunud kirjutised kujutavad meeleldi selle pahe- sid, kooli negatiivseid külgi, millest polnud puudust, kuid sääl oli ka palju positiivset, mis meie rahva kultuurilist elu suuresti on mõjus- tanud. Sellist raamatut tuleb mitte üksi üle- oleva kriitikaga kirjutada, vaid ka sümpaa- tiaga ja armastusega. Loodame, et see ka tulemata ei jää.

Ferd. Karlson.

Äripäeval ja...

...pühapäeval...

TALISPOORDIST.

Möödunud aastal ei jõutud küllalt kurta ja kaevata halbade, pehmete ja lumevaeste ilmade üle, sest tahtmata pidid uisud, suusad ja kelgud kolletama vaes- lapse saatuse osalistena eestoa või paniruumi nurgas. Kuid tänavu ei osata kasutada küllaldaselt, täiel mää- ral neid rikkalikke keha ja vaimu kooskõlastamis- ja karastamisvõimalusi, mida võib pakkuda valge vaibaga kattunud emake-maa talispordi harrastajaile.

Talispordi esmajärguliseks alaks osutub meil uisu- tamine liivväljadel, kus mehaaniliselt tammutakse ja keerletakse väikesel jääribal kõrvu kriiskava orkestri või grammofonikõvendaja hüürgavate helide saatel, kus puudub igasugune vabam liikumine ja õige spordihar- rastaja enese tahte väljendamis- ja spordi kui niisuguse nautimisvõimalus. Meie liivväljad on muutunud kah-

juks suuremalt osalt noorsoo kohtamis-, tantsu- ja flirtimispaigaks, millele vabandust võiks otsida ehk ainult selles, et selline sport toimub värskes õhus, aga mitte kuskil tolmust, suitsuvinast ja alkoholi-aurust täitunud tantsulokaalis.

Jääpalli, kiir- ja iluuisutamist harrastatakse meil veel väheste isikute hulgas, seega need ei oma praegu suuremat tähtsust. Kelgutamine on meil rohkem laste talispordi alaks, mida harrastatakse võrdlemisi innu- kalt mäenõlvakuil. Sportlikult tähtsaks ja kasulikuks osutub siin ainult värskes õhus viibimine ja kelgu mäkke vedamine, kuna mäest allalaskmine on juba enam närvilõbu.

Talve kõige kaunimaks ja tähtsamaks, vaheldus- rikkamaks ja mitmekülgsemaks ning terves ilmas popu-

laarsemaks spordialaks on tingimata suusatamine, mis meil pole jõudnud veel üldiselt kaugemale lapsekingadest. Peatume lühidalt suusaspordi ajalool ning arengul.

Väga raske on kindlaks määrata aega ja kohta, kunas ja kus võeti suusad esmakordselt tarvitusele. Eriti suure hoole ning püsivusega on selle küsimusega teotsenud põhjamaade uurija F. Nansen, kes, etnograafiliste andmete põhjal võrrelnud suuskade nimetust paljude rahvaste juures, tuli otsusele, et nende algkodumaaks tuleb pidada Altai ja Baikali mägede ümbruskondi. F. Nansen oma huvitavas raamatus »Paa ski over Grönland« (»Suuskadel läbi Gröönimaa«) avaldab arvamist, et seal ongi suuskade tarvitamine ning kasutamine pikkamisi levinud üle kogu Põhjamaa.

On ka teisi arvamusi, mille järgi suusad olevat leiutatud mitme rahva juures iseseisvalt. Kuid siingi peetakse suuskade algleiutajaks põhjapoolseid rahvatooge, kes hakkasid tarvitama ühest asupaigast teise liikumiseks pehmel lumel suuskade sarnaseid esemeid, mis tuletavad meelde väga vähe meieaegseid suuski oma isesuguse kuju ja struktuuriga. Sageli oli üks suusk teisest paksem ja pikem; jala kinnituskoht ei asunud suusa keskel, vaid tagumistel otstel. Algsuusa pilte leiame hästi väljatöötatult Taani ajalooeadlase Saks'i entsüklopeedias, ilmunud aastal 1644.

Suusad on tunginud isegi mõne põhjamaa rahva müütosesse. Üks niisugune ostjakkide müütos pajatab, et jumal Tunk-Poks kord suuskadel põtra taevast taga ajades komistanud äkilisel pöörangul, mille juures murdunud üks suuskadest. Linnutee kujutavatki alul kahte suusa jälge, aga edasi ainult ühte. Seepärast nimetavad paljud põhjamaa rahvad linnuteed jumala Tunk-Poksi teeks. Suusatamisest räägitakse ka Soome rahvaeeposes »Kalevala«.

Käsitöökäes üldise sportliku tõusuga möödunud aastaja teisel poolel on teinud ka suusasport oma arengus suuri edusamme. Eriti kõrgel järjel seisab ta praegu põhjapöögade — Soome, Rootsi ja Norra — riiges. Seal suusatab nii noor kui vana, ning suusad leiavad tarvitamist igal juhul, olgu see ühest perest teise minikul, jahipidamisel või võistlusel — alati on nad tarvitamisvalmis iga taluperemehe ukse ees. Niisugused ülesanded on suuskadel põhjapöögade lumistel maadel, kuna aga lõunapoolsetes maades on nad peamiselt ainuüksi spordi teenistuses, siin nihkub elu praktiline pale tagaplaanile ja esile kerkib sportlik põhimõte. Suusaspordi kiire tõusu ning arengu on põhjustanud peamiselt sagedased siseriiklikud kui ka rahvusvahelised võistlused. Ka meil on rõõmustavaks nähuks see asjaolu, et viimastel aastatel hakatakse hindama ikka rohkem ja rohkem suusaspordi kasulikkust ja ta tähtsust inimkeha arendamisel. Kuid sellegipärast peaksime katsuma teha seda spordiala veel armsamaks, keha- ja vaimujõudu karastavaks vahendiks koolijütsist sirguvale noormehel, nii et see spordiala säilitaks temas oma tõmbejõu ning veetluse tema meheas ning isegi veel vanul päevil.

Ajakirja piiratud ruum ei luba üksikasjalikult peatuda suusatamise tehnikal, siinkohal olgu vaid antud

mõningad üldised juhised. Suusatamist tuleb lugeda üheks raskemaks ja nõudlikumaks spordialaks, mille edukaks õppimiseks tuleb rakendada kogu oma tahtejõud ning väsimatu visadus ja kannatlikkus. Alul õpitagu suuskadega ümberkäimist, nende korrashoidu, tehtagu harjutusi lihasgruppide ettevalmistamiseks suusaliigutuste kohaselt, sellele järgnegu suuskadel liikumis-tasakaalu ja pöörete tegemise harjutused võimalas, ning alles siis astutagu välja, lumega kaetud maastikule.

Peatähtsust suusatamisel omavad just liuglevalt sulavad ja nõtked, kuid samaaegselt ka jõuküllased liigutused, sest ühtlusetu, ebakindel ja taktitu edasirappimine pole mitte suusatamine, vaid ainult oma lihaste jõu üleliigne pillamine ning seega meie energia kasutu raiskamine. Peab oskama vahet teha tasa- ja mägismaa sõidutakti vahel, sest neist suusatajaist, kes ei oska vahet teha eristilide vahel, ei saa ka kunagi silmapaistvaid kiirsuusatajaid.

Suusakeppidest ärgu hoitagu kinni kramplikult, vaid lõdva, liikumiseks randmest vaba käega umbes küünarnuki kõrguselt (kõrgus arvestatud küünarnukide täielikul alolekul). Tõukes kätega tehtagu elavalt, samuti saadetagu kätetoiget keha sulava, osalise pöördega tõukekäe suunas. Peale selle sirgeneb keha, kepp tõuseb lumest, samaaegselt läheb juba teine käsi kepiga ettepoole, kusjuures keha on veel vähe pööratud teisele poole, käsi sirutub kepiga võimalikult kaugemale ettepoole ulatudes peaaegu suusa otsa juurde, keha kummardub ettepoole, tehes sellejuures õlgadest lainesarnase liigutuse. Kõik need kehaliigutused olgu liuglevad ning sulagu üldisse liikumistakti. Jalgade töö olgu võrdne s. t. tõuget tuleb teha kord ühelt, kord teiselt jalalt. Suusk ei tohi jalatõukel sugugi tagasi libiseda, sest vastasel korral poleks jalatõukest suuremat kasu. Jalga ette sirutades tehtagu seda hoogsalt, ilma et suusanina liiga kõrgele õhku tõstetaks, viies keha raskust kergelt ja liuglevalt ühelt jalalt teisele.

Nüüd veel lõppeks mõni sõna suuskade valikust ja korrashoiust. Tarvitamiseks kõige kohasemate suuskade pikkus ja kuju oleneb peale suusataja enese pikkuse suurel määral veel maastiku vormist; nii eeldab lausmaa pikki ja kitsaid suuski, kuna vahelduv- ja mägismaa rohkem lühemaid ja laiemaid. Samuti lausmaa sõiduks aitaks meil ainult ninarihmast, kuna mägismaa sõitudel peab olema jalg suuskadega kindlamalt ühendatud, viimaseks otstarbeks kasutatakse n.n. haitveldi, siukula ja teisi sidemeid. Harilikult aga ei hakka keegi enesele mitut paari suuski muretsema ja seepärast meie oludes tuleb pidada kõige soovitatavaks n.n. turistide suuski, mille pikkus võrdugu maast suusataja ülestõstetud käe kämbalani.

Suuski hoitagu nende jaoks eraldi valmistatud kloppide vahel, mis kaitseb nende vändumist ning annab suusatallale nõuetava õnsuse.

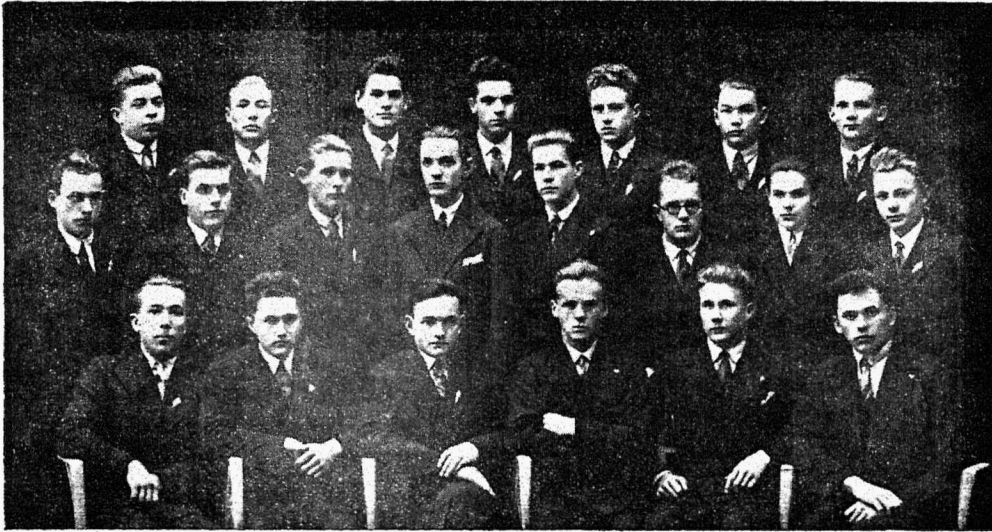
Tähtis on ka suuskade tõrvamine ja sagedane vahatamine, sest sellega pikendame suuskade eluiga, kaitstes neid esiteks kiire kulumise ja teiseks mändumise vastu.

Noored, kes te armastate sportimist, ärge olge loinud kannima talispordiala — suusatamise vastu. Kasutage selleks talvisel ajal iga vaba hetke. Jätke seljataha linna kitsad tänavad ning suunduge avarasse loodusesse. Nautige talvise looduse ilu: vaadeldge lumega kattunud aasu ja põlde, härmatises ilutsevat metsa.

Hingake oma kopsudesse karget talveõhku! Nii läbige suuskadel õhetavate põskedega meie väikese kodumaa mäenõlvakuid ja orge, metsi ja laasi.

Suusad kätte ja välja, ehk kohtame üksteist seal kaugel, valendaval lumelagendikul!

Juhan Nõges.

Õpilaskonna juhatus ja tegevusorganite juhid 1930.131. a.

Istub Õ./k. juhatus: 1. R. VÖLLI, 2. I. PEEP, 3. A. TRAAAT (juhataja), 4. A. MÄGI, 5. H. REIBACH, 6. A. LELLEP.
Seisavad tegevusorganite juhid: I rida: 1. E. HINDRIKSON (Karskusr.), 2. D. NAGLA (Kooperatiiv), 3. A. KIIMA (L.-H. Fond), 4. H. PÄRJEL (Füüs.-Mat.-Loodt. r.), 5. R. TOOREN (Orkester), 6. E. ALBERG (Sümf. ork.), 7. E. TORK (Maler.). II rida: 1. E. LIND (Usul.-eet. r.), 2. V. PETERSON (Üldt. toimk.), 3. D. WIRKHAUS (Muusikar.), 4. O. MÄGI (Hum. r.), 5. L. PEHAP (Spordir.), 6. H. REBANE (Dramaat. r.), 7. J. WISNAPUU (Revisj. k.).
Pauduvad Õ./k. juhatuse liikmed K. TREFFNER ja V. RATASSEPP.

ELUKUTSELE ASUDES.

Noored, kes peale kooli astuvad tegeliku elu keerisesse, on alul rabatud selle tormavast rütmist ja näilisest võlust, mis enamusele vaid lavastus, dekoratsioon valusale ja teravale realismile, mis moodustab elu tegeliku sisu. Ja sageli noored, haaratud olukorra paistvaist mõnususist, silmi petvast heredusest, mida produtseerib praegune aeg vaatamatult valitsevale depressioonile majanduslikul alal, anduvad samale elunaudingule, piiritu eneseküllastamisele, mis sageli enesesse haaratu kannavad täielises teadmatuses vastu hukatusele, või paiskavad elutüdinult pettumuste

liivaluidetele. Ehk kui saabuva kainenemisperioodi päästerõngal suudetakse korra rabelda hukutavast keerisest, kulub enne pikki aegu, kui suudetakse toibuda rõhuyaist järelmõjudest, tagasi saada endine produktiivse töö tahe ja energia.

Et hoiduda sellest võimalikust moraalse depressiooni ajajärgust, on paratamatult tarvilik noore teadlikkus teda varitsevate ja ähvardavate hädaohtude suhtes. Ta peab astuma tegeliku elu areenile täies teadvuses teda varitsevaist komistuskivest. Seega: — noor, kes peale romantilist, idüllidega küllastatud

kooliaega, mille originaalsust ja algupära suudetakse täielikult hinnata alles peale kooli lõppu, asub oma isikliku elu ja selle suuna rajamisele, peaks omama küllaldaselt selgroogu ning realistlikku ilmavaadet, mis võimaldab hinnata tegelikku elu õigest seisukohast, tabada õiget konjunktuuri.

Ilmavaatelt omavad noored juba teatavat militaarset komponenti, ihates suuri tegusid, kangelaslikkust. See on tingitud asjaolust, et tänapäeva noored enamuses on kasvanud sõdade ja vabadusvõitluse järelaegadel, kus veel värsked kangelaslood, kangelaste eneste sõjamälestuste pajatusel, panevad kiiremini tuksuma noori südameid, õhutavad kangelastegudes järgima vanadele. Kuna aeg enesest enam ei võimalda saavutada samaseid, vanematele velledele kuulsuspärgi palmivaid vapraid tegusid lahinguväljal, siis noorem generatsioon, ülevoolavas töötahtes, põlevas võitlusihas peab leidma omale teise ala, kus end rakendada tööle, kus ta saavutusi samaselt suudetakse hinnata.

Ja praegusajal tuleb nooril asuda produtseeriva, ülesehitava töö kallale, looma uusi väärtusi, tooma uusi kultuuripuhanguid, millised paratamatult hävisid sõja ja revolutsiooni lõhkuvas keerises.

Siin kerkib paratamatu ja tähtsa argumendina üles tarve, — noorel asuda oma alale; alale, kus tema võimed ja teadmused leiaksid kõige intensiivsema ja otstarbekohasema töövilja. Tuleb asuda oma edaspidiseks valitud elukutsega kaasaskäivate kohustuste täitmisele, ehk jätkata enese täiendamist selle suurima eesmärgi taotlemisel.

Selle sammu astumine enesest on elu edaspidise saatuse ja suuna määramine, vajades seega tõsist kaalutlust, täpset kalkulasiooni, kusjuures tuleb hinnata õiglaselt avanavat tegevusvälja, kui ka enese sobivust sellele. Piinliku otsekohekuseni viidud eneskriitika hoiab ära oma võimete ülehindamise kohustuste täitmise suhtes, mis rängaks kao-

tuseks võivad anda põhjusi ja pealegi veel vastutusrikkamail aladel.

Sageli püütakse esimesil katsetusil vaid suuremate kõrguste poole, tähele panemata jättes neid vahemaid, astmeid, milledest kasvavad avarusesse ka kõige suuremad mäetipud. Siis, kui haripunktide kontuurid on kaetud kauguse uduvinega, sinna jõudmise tee liiga pikk ja raske, pöördutakse nurisedes kaasaegsete poole, leitakse mõttetu olevat asumine madalamaille künnismaile. Tekib rahulolematuse vaim, mis otsib nüüd olukorra raskuse põhjusi mujalt, loetakse seda teistest tingituks. Heidetakse tihti siis pilke võraste mägestikkude poole, suggereeritakse enesele võimaluste avanemist sealseil tallermail. Siin on astutud samm vales suunas! Liiga kõrgelennuliselt on suhtutud olukorra hinnangul. Ka need madalamad nõlvakud, mis ei ulatu suurte kõrgustikkude poole, on viljakandvaid töömaid, sageli veel rohkem kui päikesesäras kiirgavad tipud. Ka alamal on tööpinda, produktiivse, loova püüde rakendamise võimalusi. Siin antud hinnang sooritatud resultaatide kohta on enamusest õiglasem ja tõsisem kui seal, kus laiad avarused, suured kõrgused lubavad asuda võimsale kotkalennule.

Kui korra küündida tõusul ülematele astmetele, siis olgu see tõsise töö, kindla püüde tagajärjeks ja kaetud olgu kõik vahemail kanda tulevad kohustused. Seda õigustatum on töövilja nauding, mida suuremate pingutustega on sooritatud oma ülesanne. Heretavalt päikeseküllane on tulevik, kui selle poole sammutakse kindlas visaduses, raugematus usus.

Kui väidame, et tulevik on meie teha, siis tehkem ta!

Loogem ta õilis, ilus, vaba kõigist negatiivseist kõrvalmõjudest. Tuleb raputada enesest kurtmise ja rahulolematuse vaim ja rakendada tööle kõik jõud oma tuleviku loomisel, milleks antud võimalusi igal alal ja igas olukorras.

A. Feldmann.

VIIS AASTAT ÕPILASKONDA.

Õpilaskonna hälliks on n. n. üldtund, mis oli ühine kolmele vanemale klassile referaatide esitamiseks ja mitmesuguste ettetulnud küsimuste lahendamiseks. Pikkamisi omandas üldtund kindlama ilme ja muutus õpilaskonna isetegevuse keskuseks.

1924./25. valitud üldtunni juhatusesele tehti ülesandeks üldtunni kodukorra koostamine. Kodukorra koostamisel tõstis õpil. H. Prüüs Õpilaskonna asutamise mõtte ja üldtunni kodukorra asemel valmis Õpilaskonna põhiseadus. 18. dets. 1924. a. koosolev esimene pääkoosolek kinnitas põhiseaduse. Õpilaskond oli asutatud. Järgmisel päeval valiti Õpilaskonna esimene juhatus, eesotsas mõtte algataja Harry Prüüsiga.

Juhatus koostas tegevuskava ja eelarve, mis kinnitati 18. veebruaril 1925. a. Õpilaskonna pääkoosoleku poolt. Seda päeva loetakse Õpilaskonna hällipäevaks.

Põhiseadust on vaheajal mitu korda parandatud. Põhiseaduse järele kuuluvad Õpilaskonda automaatselt kõik keskkooli klasside õpilased. Õpilaskonna tegevust juhivad: pääkoosolek, Asemikkudekogu ja Õpilaskonna juhatus. Tegevusorganiteks on: kooperatiiv, 2-astmeline kohus, hoiukassa, lugemislauad, eritoimkonnad ja mitmesugused ringid, millised eripõhikirja alusel funktsioneerivad.

Olgu siin esitatud väike, linnulennult nähtud pilt Õpilaskonna tegevusest üksikute aastate järele.

1924./25. õppeaasta.

Õpilaskonna juhatus valiti 19. detsembril 1924. a. Asemikkudekogu poolt. Juhatajaks sai Harry Prüüs.

Koostati Õpilaskonna eelarve, mis kinnitati pääkoosoleku poolt 73 tuhande marga suuruses. Avati lugemislauad, kuhu telliti kodumaa ajalehti ja ajakirju. Ilmus ajakiri. Korraldati Ed. Wilde auõhtu. Üldtund muutub Õpilaskonna iganädalaseks töökoosolekuks. Töökoosolek saab Õpilaskonna »foorumiks«, kus noored kõnemeestena esinesid »tuleproovi« tegid. Liikmeid 488. Õpilaskonna juures töötavad: kooperatiiv, ajakirja toimkond ja ringidest: Spordi-, Füüsika-Mat.-Loodusteaduse-, Humanitaar-, Male-, Karskus- ja Dramaatiline ring.

1925./26. õppeaasta.

Õpilaskonna tegevuses on juba rohkem töövõimsust ja aktiivsust märgata, mis seletatav olevate kogemustega. Vanemate klasside eeskujul korraldatakse ka nooremale klassidele (I ja II keskkooli kl.) nädalas kordtöökoosolek. Õpilaskonna juhatajaks on Aleksander Raag. Liikmeid on 483. Eelarve on tasakaalus 44 tuhande margal. Õpilaskonna juhatus korraldas »Noor-Eesti«

A. Meil.

õhtu, Aug. Kitzbergi auõhtu ja Kammermuusika õhtu.

Eduga töötab kooperatiiv, andes Õpilaskonnale kenakese summa puhast. Avatud on lugemislauad ja ilmub Õpilaskonna häälekandja »Miilang I« nime all. Ringid on perekamaks paisunud ja tegevus on hoogne. Uute ringidena asutati Usulis-eetiline ja Põllumajandusühistegeline ring.

1926./27. õppeaasta.

Sel tegevusaastal süvenetakse enam töösse. Erilise tähelepanu osalisteks on ideoloogilised ja töökorralduse põhimõtted. Töökoosolekuil leiavad käsitlust mitmesugused küsimused,

nagu: tantsu-, usu-, karskuse-, üliõpilaste organisatsioonide, keha ja vaimu suhe, elukutse valik, üliõpilaste arvu piiramine, nimede eestistamine, noorusliikumise vormid jne. Suurele kasvatusteadlasele Pestalozzile pühendatakse eri töökoosolek. Korraldati Soome-õhtu, võeti VII koolinoorsoo kongressist osa. Töötavad kooperatiiv, lugemislauad ja mitmesugused eritoimkonnad. Ilmus »Miilang II«. Liikmeid 519. Eelarve tasakaalus 63 tuhande mk. Ringe arvult 11. Ringidest kutsuti ellu uutena: Ajaloo-Maateaduse, Foto- ja Muusikaringid. Õpilaskonna juhatajaks Osvald Pedaja.

1927./28. õppeaasta.

Õpilaskonna juhatajaks esimesel semestril E. Silbermann ja teisel — Karl Raudsepp.

Töötatakse Õpilaskonna põhiseadus põhjalikult ümber ja nähakse põhiseaduses ette Õpilaskonna hoiukassa asutamise võimalus.

Teotseb kooperatiiv, lugemislauad ja õpilaskonna 2-astmeline kohus. Ilmub »Miilang III«. Korraldatakse traditsiooniline Õpilaskonna jõuluõhtu ja õpilaskonna aastapäeva puhul kinnine pall ja päeval pidulik töökoosolek. Õpilaskonna korraldusel oli ekspressioonisõnu õhtu, kirjanduse-kunsti j. t. õhtud. Ringe on 10, kuna Foto-ring Füüsika-Mat.-Loodusteaduse ringiga ühendati. Õpilaskonna siseelus on märgata kahte leeri jagunemist, kellede kokkupõrke kohaks oli üldtund.

1928./29. õppeaasta.

Õpilaskonna juhatajaks oli Ferdinand Huik.

Teotsevad samad tegevusorganid, mis eelmiselgi õppeaastal. Uue tegevusorganina hakkas »hingitsema« hoiukassa, kuid ta tegevuses pole hoogu ega jõudu. Tähtsamad

ettevõtted Õpilaskonna algatusel olid: Jakob Liivi auõhtu, mis eriti suurejooneliseks kujunes. Õpilaskonna aastapäeva puhul korraldati traditsiooniline pall, traditsiooniliselt korraldati jõulu- ja ettekannete õhtu.

1929./30. õppeaasta.

Ägedas valimismeeleolus valitakse juubeli-aasta Õpilaskonna juhatus, kuhu pääsevad: Artur Meil (juhataja), August Traat, Ferdinand Raud, Heinrich Paul, Johannes Peep, Voldemar Kuusik ja August Lellep. 1930. a. I semestril asendatakse Heinrich Paul Ferdinand Põdraga.

A. Traat.

Tõele au andes peab ütlema, et Õpilaskonna välistegevus järjekinlalt kuivab kokku. Saadakse aru, et aktiivsemal tööjuhul — juhatusel — on küllaltki tegemist üldjuhitudimisega, teiseks on olemas Õpilaskonnal terve rida mitmekesiseid erisihete taotlemaid alaorganeid, mille tegevusraamidesse täiesti mahuvad need ülesanded, mis enne lasusid Õpilaskonnal. Mõttetu oleks suuremal organil tungida väiksemate tegevusaladesse.

Hoogsalt hakkab teotsema Laenu-Hoiu Fond energilise Joh. Sprengi juhatusel, tõstes hoiusummade seisuga peaaegu kolmekümne tuhandeni. Tunduvalt aitasid sellele kaasa Treffoonia »rahad« — väikesed ühe-, kolme- ja viiesendilised vahetustsekid. Tahes-tahtmata peavad need »rahad« »kodumaale« jääma, sest neid ei võeta väljaspool vastu. Fondist laenusaamine oli aga hoopis raskem — see õnnestus ainult üksikuil, kuna laenamiskord on veel praegugi eluvõõras ja vajab kiiret parandamist, kui tahetakse tõsta Fondi läbikäiku.

Ühistegevuse mõtte kandjaks on kooperatiiv, mille bilanss järjest suureneb. Teotseb

ka üldtund, kuid temal pole suuremat hoogu.

On muutunud omavahel sallivamaks, mida tõendab aukohtu tööpuudus. Ka kaheastmelisel avalikul kohtul oli lahendada ainult kaks eksimust seaduse vastu, Õpilaskonna liikme- raha mittetasumine kahe kaasvõitleja poolt. Mõlemad kaebused rahuldati esimese astme kohtus.

Statistika ja kunsti eritoimkonnad ühendati ühiseks »Kunsti ja Statistika Toimkonnaks«, mis kogu aasta jooksul aga vähematki elumärki ei annud.

Abiturientide Kogu algatas Tartu abiturientide ühispeo mõtte, mis aga jäi pidamata loa mittesaamise tõttu.

Õpilaskonna juhatus algatas Metsanurga auõhtu küsimuse, mis hiljem teostati koos teiste õpilaskondadega. Korraldati meeleolukas jõulu-õhtu, 18-ndal veebruaril pidulik juubeliaktus ja 1-sel märtsil pall. Kevadisel kooli näitusel esineti oma eriosakonnaga.

Tähtsama ideena väljus Treffooniast »Tartu Koolinoorsoo Ühingu« asutamise mõte, mis kahjuks jäigi ainult ideeks kohalikkude koolipolitika juhtide vastuseismise pärast.

Ringe töötab kaheksa.

Dramaatiline Ring hoolitseb ettevõtete dramaatilise külje eest, ehkki seni on piirdu- tud peaaegu ainult näidendi ettekandmisega kooli aastapäeval, kuna Ring enese aastapäeva pühitsemiseks luba ei saanud.

Füüsika-Matemaatika-Loodusteaduse Ring on elulise tegevusalaga, mida tõendab innukas ja rohke osavõtt tema tööst. Korraldati radio- ja topiste valmistamise kursused, ekskursionsioone, referaate, majakavandite võistlus jne.

Humanitaarring korraldas referaat- ja vaidluskoosolekuid ning kirjandusnädala puhul kirjandusõhtu. Novellivõistlus äpardus.

Karskusring korraldas Mordva-õhtu, õpi- ringi karskuseksamij sooritamiseks, liikmete õhtuid E. N. K. S. T. G. karskusring »Aitaga«, võttis osa IV noorsootegelaste kursusest 1929. a. jõuluvahelajal Tartus ja levitas vastavasisulist kirjandust.

Malering sai hakkama ainult turniiriga.

Muusikaringi tegevus avaldus Õpilaskonna ettevõtete kaunistamises ja iseseisva kontsert- palli korraldamises.

Spordiringil olid võrk-, korv- ja jääpalli meeskonnad, harjutustunnid kooli võimlas ja treener N. M. K. Ü-st. Ring võttis osa koo- lidevahelistest võistlustest ja korraldas neid ise klasside vahel.

Usulis-eetil. ring pole midagi korda saatnud.

Õpilaskonna viie aasta tegevust silmitse- des paistab, et algusaastail teotseti suurema õhinaga kui praegu — seda on märganud isegi asjast eemalseisjad. Harilikult süüdis- tatakse niisugusel korral juhte, tähele pane- mata olusid ja seisundeid, milliseis nad on sunnitud teotsema. — Vabastussõda süü- tas nooris isamaa-armastuse ja ohvrimeelsuse tulukese; nende ideede pärast tehti läbi raske- madki katsumised, seistes elu tõelise palgega silm-silma vastu. See tuleristitud generatsioon pani pärast koolipingile tagasipöördumist suurt rõhku isetegevusele, andes rahvuslik-omapärat- sevat nooruse otsinguilmet ka enesest noo- remaile.

Kuid *tempora mutantur et nos mutamur in illis*.

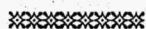
Vabastussõdalased ja nendega tihedamas kontaktis olev generatsioon lõpetas kooli. Jäid järele noored, kes seni seisid tegelikust juhtimistööst hoopis kõrval; neil polnud kogemusi ega eelteadmusi, et iseenesest juba energiavaeseks muutuvat õpilaskonda uuesti tööle virgutada endisel määral. Kuni uus sugupõlv omandas juhtimisoskusi, läks see protsess ikka intensiivsemaks, jõudes peagi siamaale, kus praegu asume. Teiselt poolt on suureks takistuseks samane suund õpetajas- konnas; temagi enamik suhtub praegu Õpilaskonda kui mitte väliselt just eitavalt, siis vähemalt külmalt.

Kõike seda arvestades ei ole põrmugi põhjust nuriseda tegevuse üle üldjoontes Õpi- laskonna V-nda hällipäeva puhul.

Paul Bourget manitseb: »Arenda ja hari endas kaht suurt voorust, kaht suurt energiat, väljaspool mida on vaid närtsimus ja lõplik kadu: armastust ja taht.«

Mingem nende relvadega varustatult tule- vikule vastu usus, et ta on parem minevi- kust — usus, mis alal hoiab ja kasvatab kõige ja kõigi olemasolu mõtet!

Selleks edu ja õnne veel palju!

Meil-Traat.

ÕPILASKONNA TEGEVUS 1930./31.

Õppeaasta alul kujunes Õpilaskonna juhatus koosseis järgmiseks: A. Traat (juhataja), J. Peep (abi), A. Lellep (kirjat.), V. Ratasseppe (abi), R. Völli (kassur), N. Kokla (abi) ja A. Mägi (arhiiv). Aasta jooksul tuli juhatus koosseis muudatusi; nimelt lahkusid omal palvel N. Kokla ja A. Traat. Uuteks juhatus liikmeteks tulid H. Reibach (abikassur) ja E. Hindrikson (kassur), kuna uueks Õpilaskonna juhatajaks valiti R. Völli.

Suuremad Õpilask. ettevõtted käesoleval õppeaastal olid: Vene-õhtu, mis korraldati koos T. T. G. Õpilasperega; jõulu-õhtu; uisutee; kinnine-õhtu Õpilaskonna aastapäeva puhul ning »Miilang« V-VI väljaandmine. Pääle selle algatas Õpilaskonna juhatus kooli sisekorra reformimise küsimuse, mis on praegu Õppenõukogus seisukoha võtmiseks. Samuti töötavad Õpilask. alaorganitena üldtund, lugemislauad, kooperatiiv, laenuhoiu fond ja kohtud.

Et võimaldada õpilastel vastavalt oma huvidele teosteda, selleks töötavad Õpilaskonna juures 8 ringi.

Karskusring on elujõulisemaid, ta korraldas soomekeele kursuse. Pidas ühiseid referaatkoosolekuid E. T. G. karskusring »Aitaga«. Ringi juures on oma vilistlaskogu. Korraldas huviõhtuid.

Humanitaarring teotses novellivõistluse korraldamisega, uuris kodumaa kohanimedid. Pääle selle töötab ringi juures kirjandus-õpiring. Korraldas 2 referaatkoosolekut.

Muusikaring hoolitseb õhtute ja pidude muusikalise külje eest. Korraldas kontsert-palli.

Füüsika-Matemaatika-Loodusteaduse ring teeb tegemist rohkesti radioasjandusega.

Usulis-eetiline ring on korraldanud 5 referaatkoosolekut, algatas ning korraldas teiste koolide samasihiliste ringidega ühiselt kontsert-jumala-teenistuse, mis on esmakordne kogu Eestis.

Spordiring arendab õpilaste kehalist külge, selleks korraldas klasside vahelised käsipallivõistlused. Muretses suuski.

Maleringil on käimas turniir kooli meistri nimele.

Dramaatiline ring esines kooli aastapäeval näidendiga. Korraldas näidendi-võistluse.

R. V.

□□□□□□□□

K R O O N I K A.

H. Treffneri gümn. 46. aastapäev.

6. dets. 1929.

Kooli 46. aastapäeva aktuse avas praost Rutopöld vaimuliku kõnega.

Sellele järgnes traditsiooniline aktusekõne õpet. Ed. Ahas'elt teemal »Kreeka raidkunstist«. Kõneleja manas silmade ette antiikaja kõrge kunsti veetlevuse, ühtlasi näidates, kuivõrt veel tänapäevagi kunstielu ulatub antiikaja raidkunsti suur mõju.

Aruandega kooli tegevusest esines hr. direktor Treffner.

Õpilaskonna tegevusest andis asjaliku ülevaate Õpilaskonna juhataja A. Meil.

Järgnesid tervitused.

*

Õhtul oli »Vanemuises« traditsiooniline pidu-õhtu. Eeskava esimese osa võttis terveni oma alla L. v. Beethoven'i kantaat »Lootusrikkal hetkel«. Tegevad olid laulukoor, orkester ja solistid. Hr. A. Wirkhausi osaval juhatusel õnnestus see pikk helitöö hästi, esinejale said osaks kanakestvad aplausid.

Näidendina kanti ette õpilaste Dramaatilise Ringi korraldusel O. Lutsu »Sootuluke«. Lavastus oli hr. Türgilt.

Lõpuks oli tants, millest hoogsalt osa võeti.

*

Niihästi aktusest kui ka pidu-õhtust võttis osa arvukas publik.

Ettevalmistused pidu-õhtuks algasid juba varakult. Iseäranis nõudis suurt vaeva ja hoolt muusikalise osa ettevalmistus, ent tehtud töö tagajärjed olid kõigiti väärilised.

A. V.

Kirjanduse-õhtu.

Humanitaarring korraldas II ülemaalse kirjandusnädala puhul Treffnoonia ruumes 7. märtsil 1930 kirjanduse-õhtu. Ehkki sissepääs oli hinnata, kogunes osavõtjaid ainult keskmiselt ja peamiselt koolinoori. Õhtu väärikas kava aga oleks pidanud saama suurema kuulajaskonna osaliseks.

Avasõna ütles Õpilaskonna juhataja Meil. Kaalukama osana esines mag. D. Palgi referaat teemal »Tammisaare »Tõde ja õigus II««, milles kõneleja puudutas ka tänavuaastast romaanitoodangut üldse. Teema oli õnnelikult valitud, sest Tammsaare käsitletud teos puudutab just Hugo Treffneri gümnasiumi, mille tõttu referaat eriti oma kooli õpilasi huvitas.

A. Wirkhausi juhatusel kanti ette hästi kordaläinud muusikalisi palasid, mis koosolijate meeleolu tõsta aitasid — nautimisvääriiline avamäng õpilaste sümfoonia-orkestrilt, trompeti soolo õpil. Hennoch'ilt ja šello soolo õpil. Vatman'ilt.

Deklamatsioone eesti nüüdislühirikast esitas õpil. Ratassepp. Noorte tööviljana kirjandusepõllul kandis ette õpil. Kahar humoorika ja elulise katke oma novellist »Kadunud poeg« ja õpil. Traat mõned oma luuletised.

Ettekanded said kõik tugeva aplausi osaliseks ja meeolukat õhtut võib täielikult kordalainuks pidada.

H. Rumvolt.

Abiturientide Kogu piduõhtu 18. okt. 1930. a.

Esimeseks suuremaks eneseavalduseks möödunud semestril oli noorile Abiturientide Kogu poolt korraldatud piduõhtu. Juba saali astudes avaldas end võimas väljendus, XXIV lennu märk kooli- ja riigilippude vahel. Peokõne pidas õp. hr. A. Laar, ksv. Traat esitas katkendi oma novellist ja muusikaline osa täideti samuti kaasvõitlejate poolt. Eeskava jättis kõigiti meeldiva mulje. Eeskava lõppedes siirduti tantsule, kus keerutati äsja kursusel õpitud moetantse libedal põrandal kutsuvate helide saatel. Kella osuti lähenedes üheteistkümnele lahkuti ülevas meeolus, heameelt tundes oma kordalainud ettevõtte üle. Ka publiku suhtes ei jätnud piduõhtu midagi soovida, ruumikas saal tundus isegi pisut kitsana.

Harold R—ch.

Jõuluõhtu.

Eelmistele aastate eeskujul korraldas Õpilaskond ka käesoleval õppeaastal 18. detsembril 1930. a. mitmekesise eeskavaga jõuluõhtu. Traditsiooniks kujunenud jõulukõne pidas õp. prl. El. Sell, tundes esile jõulukombeid mis mais ja neid sidudes Palestiina-reisil läbielatud elamuste ja nähtuga. Ksv. Hindrikson esitas pikema deklamatsiooni, samuti täitsid ka muusikalist osa kaasvõitlejad.

Tähtsama osana õhtul oli kingituste jagamine, mille puhul silmapaistvamad kaasvõitlejad ei pääsenud ilma kingituseta. Jõuluvanale ei puudunud ka omajagu huumorit. Rõhku oli pandud ka ühisele lõpulaulule — mille tõttu see midagi soovida ei jättnud. Jõuluküünalde kustudes algas õhtu teine osa — tants — mil veel ligi paar tundi veedeti tantsides ja vesteldes.

Harold R—ch.

Muusikaringi pall.

24. jaanuaril 1931. a. korraldas H. T. G. Muusikaring »Kontsert-palli«. Kava, mis koosnes kontsertosast ja tantsust, jättis kõigiti meeldiva mulje. Kontsertosas, milles esinesid eranditult õpilased, andsid eriti mõjuva mulje sümfoonia-orkestri ja soolo ettekanded. Kava kohta tuleb öelda, et see kõigiti läbi kaalutud ja hästi ette valmistatud näis olevat. Peale kontsert-osa veedeti õhtu libedal saali põrandal H. T. G. tantsuorkestri kutsuvate helide saatel, kuni saabus lõppvalss. Pall jättis kõigiti meeldiva mulje ja näitas kujukalt Muusikaringi teovõimet. Publiku kohta peab aga ütleva, et see armastab kohale ilmuda väga »võra«; alles siis, kui on enam kui pool eeskavast läbi,

võib saalis lugeda paarkümmend inimest. See polnud nii mitte ainult Muusikaringi pallil, vaid on saanud kõikjal criti »peeneks« kombeks.

Harold R—ch.

H. Treffneri gümn. 47. aastapäev 8. det. 1930.

Aastapäeva puhul korraldati koolis kell 10 homm. aktus ja sama päeva õhtul kell 7.30 piduõhtu »Vanemuises«. Aktuse avas õpet. praost Rutopõld vaimuliku kõnega, arvanega kooli tegevusest esines hr. Treffner ja Õpilaskonna tegevusest Õ/k. juhataja Aug. Traat. Peokõne pidas õpetaja J. Silvet Shakespeare'i ja tema kirjandusliku toodangu üle.

Õhtuse peo eeskavas oli: 1) Avamäng operetist »Nahkhiir« õpilaste sümfoonia-orkestri poolt, õpil. E. Albergi juhatusel, mis eriti hoogsalt ja meeolurikkalt ette kanti.

2) Niels W. Gade pikem helitöö »Veevoog«, mis õpet. A. Wirkhausi juhatusel ette kanti, moodustas õhtu kandvama osa. Peale õpilastest koosneva laulukoori ja orkestri võtsid osa ka veel solistid. Sõnad meeolurikkale helitööle oli tõlkinud õpil. A. Traat. Helitöö menukas esitamine andis tunnistust tehtud hoolsast tööst. Arvurikas kuulajaskond avaldas oma kiitust esinejaile, eriti solistidele, tugeva, kauakestva aplausiga.

3) Õhtu lõöknumbri moodustas aga õpil. A. Traadi 2-vaatuslik naljamäng »Kingsepad kirjameesteks«, mis kanti ette õpilaste Dramaatilise Ringi korraldusel, hr. Ed. Türgi lavastatuna. See väikene, vastavalt ajale kirjutatud naljamäng suutis kogu publiku tähelepanu enesele tõmmata. Tegelased, kes eranditult õpilased olid, suutsid küllalt arusaadavalt laval esitada seda mõtet, mida teos näib kandvat. Silma paistis eriti L. Metsmees, kes oma osaga sidus veel leidlikud liigitused, mis osaga hästi kokku sündisid. Olgu see hoogsalt ettekantud pala ergutuseks autori edaspidisele tööle! Eeskavale järgneva tantsu ajal tundus »Vanemuise« ruumikas saal arvurikkale publikule pisut kitsana.

Harold R—ch.

Õpilaskonna VI aastapäeva-õhtu 28. II. 31.

Sarnaselt eelmistele aastatele korraldas Õpilaskond ka käesoleval aastal oma VI-nda aastapäeva puhul kin-nise õhtu, millest nii õpetajad kui ka vilistlased peale õpilaste eneste osa võtsid. Omapäraseks tänavusele õhtule oli see, et eeskava, vaheldus tants soolo ettekanne-tega. Meeldiva mulje jättis ka tänavune dekoratsioon, mis kattis kogu saali »hiina templi« taoliselt sini-valge krepp-paberiga. Dekoratsiooni kavand oli ksv. P. Lav-ingult ning viidi ka tema juhatusel tegelikult läbi Üldse jättis dekoratsioon mulje, et selle juures on töö-tatud tahtega midagi teha, kuid teha midagi head, pu-hast ja korralikku. Lõbusas meeolus veedeti õhtu libedal põrandal, kuni kella osuti lähenedes üheteist-kümnele saabus lõppvalss.

Harold R—ch.

Väljaandja: H. T. G. Õpilaskond. **Vastutav toimetaja:** K. Treffner. **Tegev toimetaja:** A. Traat.
Toimetis: K. Treffner, A. Kask, A. Traat, H. Rebane, H. Suster, O. Luiga ja V. Ratassep.